

i prikladnijim da odgovori očekivanjima svih što su za njim posegnuli. No kad to iz objektivnih razloga nije učinjeno, ostaje ono što je i sam autor napisao: hvale vrijedan pothvat da se ovog časa pruži ono što se moglo prikupiti, »dok ne dobijemo nešto bolje«.

Vlado Zagorac

DR. ĆEDOMIL ĆEKADA: *Kuća na kamenu*, Đakovo 1970.

Plemenita akcija skupine hercegovačkih svećenika. Omogućili su iz svojih bijednih ušteda da rasijani članci uglednog i autentičnog pisca budu na jednom mjestu. Jer to su članci ispravnog pogleda u vrijeme i događaje kroz koje prolazi Crkva kod nas. Gradivo knjige namijenjeno je u prvom redu praktičnim vjernicima, vjernom puku koji želi ostati na strani pravovjerja i duhovnosti. Taj narod ponekad konstatira samozvanu »pasavalačku« akciju raznih pseudomesija i pseudoproroka pred kojom on ostaje indiferentan, jer osjeća da vjetar ne puše odakle bi morao...

Sadržaj je knjige šarolik. Sva je knjiga napisana idejno ispravno, stilski jasno, logički (bez drugog izlaza), po inspiraciji toplo, revno, kako može pisati vjerska duša puna apostolske revnosti. I tim tvrdnjama želim nadodati refleksiju da su mnoga idejna i praktična zastranjenja kod nas plod neznanja, slabe etičke ili teologalno-moralne kršćanske svijesti, nadasve pak da su plod osjećajnog, emotivnog ili čuvstvenog stanja. A teško se bori-ti s podsvjesnim snagama.

Ide li se prema nestanku vjere i raspadu Crkve? Nipošto. Ali proživljavaju se trenuci kušnje. Samo jaki u vjeri mogu izdržati tu napast i optimistički gledati u budućnost, jer Bog sve okreće na dobro svojih, onih koji mu žele služiti. A Bogu se ne služi po načelima ovozemne mudrosti, ljudske mudrosti, nego božanske. Humanizam i praktički pozitivizam okreću kršćansku mudrost naglavce. Ni znanost, ni sloboda, ni napredak, osobito ako su otrgnuti od vertikalnog korijena, ne mogu predstavljati drugo nego »ljudske zapovijedi« i vrednote kojima se ne štuje Bog (Mt 15, 8—9).

Najteža bolest današnjice sastoji se u pomanjkanju usvajanja ispravnih, osnovnih načela. I u kršćanske se redove ubacuje patuljasto katolištvo, ono sitno, usitnjeno, situacijsko, prolazno, a zaboravljaju se temelji, osnovne smjernice, sigurni putokazi. Manjak načela dovodi i manjak svjetla, jasnoće, sigurnosti. Bez suglasja u osnovnim načelima nema govora o sporazumu u njihovim izvodima.

Može li se govoriti o pluralizmu? Može i mora. Ali pluralizam nema mjesta u osnovnim formulacijama vjere, npr. da je Krist Bogočovjek. Pluralizam ne može opravdati dvojumice, ekvivočnosti i protuslovlja, subjektivizam u vjeri. Jer vjera je u svojoj biti slobodan ali i cjelovit odgovor Bogu koji govori ili objavljuje (DV br. 5), dakle poslušnost, životno angažiranje, poslušna ljubav, služba pameti i volje, neko zarobljivanje razuma da se pokorava Kristu (2 Kor 10, 6).

S tim u vezi posve je deplasirano svoditi kršćanstvo na apsolutnu službu čovjeku. Bez sumnje, raditi i žrtvovati se za bližnjega posve je kršćanski, ali nije kršćanski služiti ili raditi za čovjeka bez povezanosti s transcendentnim usmjerenjem, bez vertikale. Kršćanstvo koje bi bilo samo ili poglavito *prema dolje*, nije kršćanstvo, to nije služenje Bogu. Uzaludno je misliti da se štovanje Boga sastoji u naučavanju ljudskih zapovijedi (Mt 15,8—9). Kršćanski je humanizam u svojoj biti izvorno i ciljevito projiciranje života i djelovanja *prema gore* (Ef 2, 19; Fil 3, 20; 1 Kor 3, 19 itd.).

Ni Crkvu ne smijemo poglavito okrenuti prema dolje. Ona je božanska institucija. Primijeniti jednoznačno na nju demokratske strukture znači zaniijekati joj božansko porijeklo. Ona je faktor u misteriju spasenja. Njena je vlast odozgo, direktno joj je predana od Krista (Lk 10, 16; Iv 20, 21; 15, 16 itd.). U provedbi djela spasenja nerazdruživo su povezani svi faktori: Bog, Bogočovjek, Crkva, sakramenti, Marija, Papa. Tu je i ona osnovna hijerarhija za koju imamo precizne formulacije kao što je naučavanje razlike između vjernika i hijerarhije, neko stupnjevanje u toj hijerarhiji i sl.

Doista je ponižavajuća činjenica postavljati na veliko zvono pretjeranosti koje su se odigravale u prošlosti, a zaboravljati na sablazne pretjeranosti današnjice. Novinarski je postupak dizati glas protiv diktature prošlosti kao da je danas nema na strani onih koji najviše izvikuju parolu slobode. Nije li smiješno postavljati na prvo mjesto potpunu slobodu inicijative laika, kad svaki i osrednje kulturni čovjek zna da sloboda inicijative, informacija, štampe i sl. predstavlja samo relativno pravo, kojemu granice stavljaju prava i dužnosti bližnjega i viših vlasti.

Dijalog je zahtjev dana, ali dijalozizam je vrijedan osude. Dijalogizam je u podvajanju vjernika, u stvaranju mišljenja protivna službenom crkvenom naučavanju, u bezveznom kontestiranju, u »aggiornamentu« rušenja mjesto koherentne i konstruktivne obnove, u »irenističkoj napasti«, tj. u nastojanju da se provede čisto pragmatičko i površno, doktrinarno i disciplinarno pojednostavljenje različitih pozicija prema onima koji ne ispovijedaju našu vjeru, jer sve to i drugo ruši ono živo katolištvo, ubija živog Krista kojega autentično katolištvo mora nositi sa sobom (vidi govor Pavla VI. od 20. I. 1970).

Kad čovjek traži razne izvore tolikih zastranjenja u svijetu i kod nas, osobito stvaranje onog pseudokoncila koji je u svojim tvrdnjama oprečno protivan tekstu i kontekstu Koncila, ne može se oteti dojmu da je, osim neke kolektivne sugestije, zaraze brzopletih, netemeljitih hipoteza, možda indirektno i sam Koncil dao povoda da se razvije ova tmurna atmosfera i nemir duhova. Koncil je naglasio optimističku metodu, on je, govori Pavao VI, uzbudio mnoge smutnje, podigao mnoge probleme, i nije na mnogim sektorima donio željeni mir (govor 15. VII. 1970).

A opstoji li danas pseudokoncil? Uz donekle neodgovorno neznanje nepućenih i zavedenih postoji i odgovorno neznanje ne malog broja pisaca, širitelja pseudokoncila, tj. proturječnog stava prema Koncilu, a uz to trajnog pozivanja na Koncil. Ima bezbroj primjera. Koncil jasno zabranjuje da nikomu nije dopušteno ništa u liturgiji dodavati, ništa doki-

dati, ništa mijenjati — modernisti, pozivajući se na Koncil, čine protivno (vidi SC br. 22 § 3). Koncil govori o obaveznoj recitaciji brevijara — modernisti ga mirne duše ukidaju, čak i neki redovnici (SC br. 144), a usuđuju se reći da je to u »duhu« Koncila. Modernisti uvijek imaju na ustima izraze o poštovanju čovjeka, tuđeg mišljenja, komunitarnosti itd. a najvećom bezobzirnošću ukidaju omiljele i prikladne pučke pobožnosti, bez obzira na ono što o tome govori Koncil (SC br. 13). Ne samo da ih potpuno dokidaju, nego se pogdje-gdje još i izruguju. Slično postupaju s izlaganjem slika u crkvama (SC br. 125), pri čemu se najčešće pozivaju na »umjetničke« razloge. Isto tako modernisti, pozivajući se na Koncil, traže potpunu ili skoro potpunu decentralizaciju doktrinarnu i upravne vrhovne vlasti, a pri tome ne znaju ili neće da znaju autentičnu misao Koncila (LG br. 22; OE br. 3). Sto sve ne govore modernisti o stavu prema Papinim enciklikama ili drugim interventima sv. Stolice, i to, tobože, u ime Koncila, a ne svraćaju pažnju da su Papine nastupe, i kada nisu ex cathedra, po nauci Koncila, dužni s poštovanjem prihvatiti i iskreno zastupati njihovu nauku (LG br. 24) itd.

Mogao bih nastaviti unedogled. Zbog čega se kod nas govori da ovih zastranjenja nema? Zbog čega se realističke analize, kakva je u ovoj knjizi, prešućuju ili infantilno odbacuju? Vjerujem da ima pri tome zavedenih duhova, ali ima i onih koji to svjesno čine. Zna se dobro kako je i za vrijeme zasjedanja Koncila bilo naručenih struja koje su forsirale teorije što ih Koncil nije prihvatio, a baš te teorije podižu glavu i poslije Koncila pozivajući se na Koncil kakvim su ga oni zamišljali i željeli. A tko je iza svih tih? Na to se ne može ovdje odgovoriti, ali istina se ne može sakriti, jer krivi se proroci poznaju po plodovima (Mt 7, 16). Tako je očito da je pseudoprorok svaki onaj koji zabacuje evangeoske kreposti, npr. samozataju, pokoru i sl., pozivajući se na razne pseudovrednote tijela i svijeta u negativnom smislu.

Možda sam se previše zaustavio na indirektnim refleksijama o ovoj knji-

zi. Gradivo knjige osvjetlio sam s druge strane, sa strane osnovnih principa, jer greška u principima teško je ili nikako popravljiva. Neka knjiga dođe do ruku svih koji žele uzeti ispravan stav prema nekim gorućim pitanjima u životu vjernika u našim krajevima. Znam, mnogi će neznalčki slegnuti ramenima i strpati pisca u konzervativce, a da pri tome i ne opažaju kako samom tom diobom na konzervativce i progresiste tjeraju vodu na mlin onih koji Crkvi žele malo dobra, i ne opažaju kako tom diobom počinjaju radikalnan korak extra viam. Novinarski govoriti o nekim temeljnim pitanjima vjere i života nije samo infantilno nego i neodgovorno. A novinarskog teologiziranja kod nas ima u izobilju.

J. K.

KONCIL U SLUŽB: RIJEČI, izdanje »Izvori istine«, br. 4, 1971, izdaju Dominikanci, Korčula.

Ovaj četvrti svezak agilnog izdavačkog konzorcija pruža nam djelo dvojice pisaca iz »Centro Francescano di Apostolato di Salermo«. S talijanskog preveo vel. O. Rando Parčić O. P.

U struji nastojanja da se istina života pruži današnjem čovjeku i u nastojanju da se propovijedanje podanašnji, ova knjiga nastavlja pravilan ritam i doskače potrebama i željama svećenika na terenu i onih do nogu Kristovih zabavljenih direktnim gaženjem duhovnog života, kontemplativnim vježbama. A, kako se vidi i iz samog naslova, priložene teme su prikladne da i naučavane Koncila učine prisutnim i dostupnim.

Prvi dio sadrži pouke. Okosnica je *spasenje*. Tu se doista iznosi koncilski, zapravo vjekovna nauka Crkve, ali s koncilskim naglascima. Međutim, za izravnu konfrontaciju ili detaljnije razgrađivanje možda bi bilo korisno da je u pojedinim razradbama označeno i mjesto iz kojeg je ideja uzeta, npr. u pitanju sudionitva kršćanina u Kristovu proroštvu, svećeništvu, kraljevskoj časti na vesti LG br. 31. i sl. A uz to, upravo ovakvi izrazi, biblijskog porijekla, mogli bi se i podanašnjiti, jer, prizna-

jemo, izrazi »prorok« ili »kralj« u općem shvaćanju moraju biti predimenzionirani, izrečeni u sinonimima, jer ih današnje funkcionalno izražavanje ne upotrebljava u njihovu biblijskom originalnom značenju.

Vrlo je poučno da je na kraju ovog dijela ušla i Marija kao majka Crkve, recimo kao faktor spasenja. Možda je jedan od izvora raznih neumjesnih konstatacija Marijina štovanja upravo u tome što se na ovaj ili na onaj način Marija izdvaja iz skupa spasiteljskih faktora, a ona mora s njima uvijek ostati povezana. Gdje je Krist-Otkupitelj, Crkva, sakramenti, tu je Marija, tu je i Papa. U toj perspektivi ne može na um pasti da bi Marija otpala od popisa faktora koji čovjeku donose spasenje. A dati joj u tom poslu njeno mjesto znači provoditi autentičnu teologiju i mariologiju.

U drugom i trećem dijelu su razmatranja o kršćaninu na putu spasenja, o kršćaninovoј svetosti. Naglašuje se »naše spasenje«, što ima smisla kao skupno spasenje ljudskog roda, ali ono, preneseno krštenjem na pojedinca, postaje »moje« ili »tvoje« spasenje. To je očito. Dionici smo iskonskog grijeha bez naše osobne privole, ali ne postajemo dionicima spasenja bez individualiziranja spasiteljskog procesa. Tko te stvorio bez tebe, reći će sv. Augustin, neće te spasiti bez tebe. Možda je dobro naglašavati ovaj osobni aspekt i u tom poslu, jer sve više postajemo dio mase, gubimo se u masi, utapamo se u masi.

Svetost je prikazana uzorno, možda bi se očekivao jači naglasak na njen sinonim: krepost. Vježbati se u krepostima znači ići prema svetosti, savršenstvu. Ova se aktivnost, osobna dinamika svakog i pojedinog kršćanina, danas dosta gubi s vida, pa se svetost na teologalno-moralnom području izjednačuje s ontičkom ili obrednom svetošću, a to je neispravno. Svetost traži trajno angažiranje, vježbanje u krepostima, jer bez tog treniranja svetost ostaje nekako u carstvu statičkih kategorija.

U četvrtom su dijela prikladna liturgijska razmišljanja, okupljena u prvom redu oko mise. Poslije kratkog Pogovora ili direktorija za misi-